

Mottó 2: A HELY –TERMÉSZETI KÖRNYEZET

A második tervezési feladat során egy adott természeti környezetben – Vérmezőn- megtalált és elemzett helyszínen kell egy egyszerű, kis léptékű építészeti elemet megtervezni és megmodellezni. A helyszín megismerésén és az adott hely tulajdonságainak kibontásán keresztül kell egy építészeti, de mindenekelőtt az adott helyre reagáló térbeli koncepciót kialakítani!

A Vérmező természeti adottsága, annak karaktere, a városban betöltött szerepe meghatározó. A funkció milyensége a közpark működéséből adódjon. A tervezési hely szabadon választható, annak az alapos megismerése, elemzése alapvetően szükséges. A kiválasztott funkció ismeretében megkereshető a kívánt helyszín, de a folyamat fordítva is működhet, a lényeg az építészeti beavatkozás és a választott konkrét természeti hely összefüggésrendszereinek minél tágabb észlelése, tudatos építészeti koncepció kibontása. A feladat célja tehát az adott környezetbe illeszkedő *tárgy/elem/építészeti gesztus* megkeresése, s oktatói konzultációval a funkció megválasztása.

A tervfeladatok elengedhetetlen és fontos része a konkrét *hellyel való ismerkedés* annak bemutatása és építészeti nyelvezettel történő ismertetése.

A tervezési folyamat során alkalmazhatóak a térkompozíció tantárgyban megszerzett tudásanyag technikai és elméleti vonatkozásai, különösen az építészeti modellezés, mint hangsúlyos kifejezési mód, a rajzi ábrázolás, és a fotótechnika alkalmazása.

A tervezési feladat megvalósításakor fontos célok, hangsúlyok:

1. A természeti és a környezeti adottságok elemzése:

Táji adottságok: facsoportok –jellegzetes, karakteres helymeghatározó, vagy kijelölő növénytársulások, ösvények, teresedések-parkok, stb.

A park használatából adódó lehetőségek felmérése:

sportcélú szabadidőtöltés (futás-kocogás, kutyasétáltatás, frizbizés, különböző labdajátékok, stb), pihenés (napozás, sétálás, stb), fotózás

2. konkrét, a Vérmezőhöz illő rendeltetés kitalálása fentiekből következhet

Több felhasználási lehetőséget figyelembe véve lehetne a tematikát tagolni:

A.) Természet

Madáretető,
Bogárszálloda
Fotós leshely,
Esővédő tető
Ornitológus leshely
Lombkoronába rejtett megfigyelőpont
Mini botanikus kert
Faiskola (Egy faiskola gondolata is elképzelhető, ami nem a fákat neveli, hanem a gyerekeket azáltal, hogy jellegzetes őshonos fa fajtákat mutat be kompakt módon kis területen. Itt megint a gyülekező hely, ösvények információs táblák, ornitológiai fotós leshelyek, fák lombkoronájába vezető vizsgálópontok lehetnek.)

B.) Kutyások (elkerített kutyafuttató)

A kutyasétáltatók részére esőbeálló, leülőhely
Agility pálya

C.) Játszótér

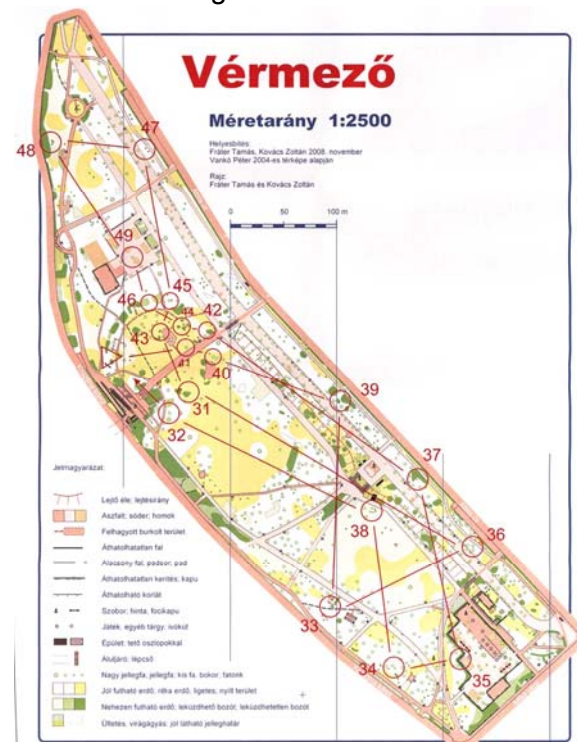
Gyülekező bábszínházhoz
Mászóvár, játszóvár, odú
Labirintus
Kis szabadtéri színpad

D.) Sport

Kerékpár tároló
Bringakölcsönző
Frissítő pont, ivókút
Gimnasztikai pont néhány egyszerű sporteszközzel
Kocogó pálya, sportpálya

E.) Parklátogatók

Tó, csobogó
Napozó/leülő felületek a park belsejében zöld területen
Tájékoztató térkép, táblarendszer
Ösvények, burkolatok, térlépcsők
Ivókút, frissítő, vízvételi hely, szökőkút
Gyülekező hely

Pavilon/pergola
Pihenőpad, térbútor
Információs pont,

3. Helyszínrajz

Fontos a hely rögzítésének ez a klasszikus formája.
A hely ízeit, színeit, változatosságát, hangulatát tablós módszerrel be kell mutatni,
növényzetet absztrakt módon ábrázolni rajzban és modellen.

Beadandó és közös ismertetésen előadandó munkarészek:

- **helyszínrajz, helyszín metszete, helyszínelemzés** *min. 1 db; max. 2 db A3 lap: (szabad kézi műleírás az építészeti koncepcióról, magyarázó rajzok, a helyszín lényeges elemeinek kiemelése, bemutatása)*
- **az építmény alaprajza** *m=1:50; a közvetlen helyszín - környezet – ábrázolásával*
- **az építmény megértéshez szükséges metszete vagy ortogonális nézete** *m=1:50;*
- **modell** *m=1:25*
- **modellfotók** *min. 1 db; max. 2 db A3 lap*

Beadási határidő: 2013. március 19.

Della Donna Alíz, Radnai Gergő
Ipari és Mezőgazdasági Épülettervezési tanszék

Budapest, 2013. február.26.

A Vérmező

(rövid történeti áttekintés)

A 14. században Logod falu feküdt ezen a helyen, amely a török időkben elpusztult. Miután a törököket kiűzték, a terület úgynevezett *glacis*, vagyis a védelem részére kilövést biztosító sík terület lett. 1752-ben a várfalaktól egy puskalövésnyire kijelölt katonai védőövezet lett, ezért egészen a 18. század végéig nem engedték beépíteni. 1769-ben a Haditanács engedélye alapján a glacison területeket kaptak azok, akik vállalták rajtuk az építkezést, az épületeket azonban a tulajdonosok felszólításra kötelesek voltak lebontani. Ilyen körülmények között azonban senki sem akart építkezni, így a terület beépítetlen maradt. 1784-ben a Helytartótanács a glacist megszüntette és ingyen telket adott azoknak akik építkezni akartak. Ezekre a házakra a katonai igazgatás már nem vonatkozott.¹ Később a Vérmezőt a várnagy kaszálónak használta, emiatt akkoriban a területet *Generális rétnek* hívták.

Nevét Martinovics Ignác és társai itteni, 1795. május 20-i kivégzéséről kapta; a park Széll Kálmán tér felőli végén állítottak nekik emlékművet.

A területet először 1820 körül parkosították. Később katonai gyakorlótérnek használták. 1896-ban a millennium alkalmából, majd 1934-ben Horthy Miklós 15 éves bevonulása alkalmából nagyszabású katonai díszszemlét és népünnepélyt tartottak a mezőn. A két világháború között egyébként lovaspálya működött itt. Érdekesség, hogy itt tartották a 1931-es biatorbágyi vasúti merénylet áldozatainak gyászszertartását. Az a tény sem közismert, hogy 1930-as évek végén protestáns helyőrségi templomot, pár évvel később pedig egy Gömbös Gyula szobrot terveztek az északi részre. A háború miatt aztán egyik sem valósult meg. Budapest második világháborús ostroma idején ez volt az utolsó terület, ahol könnyű futár-repülőgépek le tudtak szállni. Ebből kifolyólag a háború befejezésekor szétlőtt repülőgéproncsok tucatja hevert szanaszét a területen.

Jelenlegi formáját a második világháború után nyerte el: nyugati feléből a Déli pályaudvar építése miatt lecsippentettek egy apró darabkát. A korábbi füves teknőt pedig - ahol akkor még csak néhány fa állt itt-ott a mező szélén -, a romba dőlt Várból lehordott törmelékkel feltöltötték, majd 1948-ban hozzáfogtak a parkosításához. Faállománya ezért aránylag fiatal, de változatos. Faültetések mellesleg jelenleg is zajlanak a parkban. Az eredeti elképzelések szerint egy aprócska tavat is kialakítottak volna a park közepén, de ez végül nem valósult meg.

1986-ban a Vérmező északi végén állították fel Varga Imre szobrászművész Kun Béla sokalakos emlékművét. A szoborcsoportot 1991-ben elbontották és a budatétényi szoborparkba szállították.

A park érdekessége a Déli pályaudvarral szemközt felállított régi zöld vasúti kocsiból kialakított Vagon étterem.

2006-2007-ben az ELMŰ 120/10 kV-os alállomást épített a Vérmezőn, amely a Bugát lépcső alállomást váltotta ki. 2008-ban ide állították fel a költő születésének 125.évfordulójára Budapest első köztéri Babits Mihály szobrát (Marton László alkotása). A költő egyébként élete utolsó 10 évét itt a Vérmező melletti házakban élte le családjával.

A Mikó utcai játszótérnél található Kiss István 1979-ben készül Szitakötők című kompozíciója. Szabó István 1967-ben készítette el a Budai Önkéntes Ezred emlékművét.

/Forrás:Wikipedia/

Pesti László - Tarjányi Ferenc

Budapest I. kerületében, a Várhegy nyugati oldalán található, a Krisztina körút - Mikó utca - Attila út által határolt területen, s a Horváth-kerttel (ma Haydn-park) együtt a hajdani glacis maradványa, területe 140.000 m². 1752-ben ugyanis a várfalaktól egy puskalövésre jelölték ki a be nem építhető védelmi területet és katonai igazgatás alá helyezték, ennek neve a glacis.

A mai Vérmezőnek nevezett részt tágasabb, rétszerű lapos terület övezte, ennek közepén folyt az Ördögárok, mely Nagykovácsi felől érkezik, áthalad a Hűvösvölgyön, a Városmajoron, a Vérmezőn, a Horváth-kerten, a Tabánon, a Döbrentei téren és az Erzsébet-híd közelében torkollik a Dunába. Nyáron alig folydogált benne a víz és poshadt szaggal árasztotta el a környéket, ezért nevezték Ördögároknak.

1476-ban, Mátyás király Beatrix olasz hercegnővel kötött házassága alkalmából harci játékokat és nagy népünnepélyt tartottak a réten. A török kiűzése után katonai jelentősége csökkent s a lakosság száma nőtt. 1769-ben a Haditanács engedélyt adott a glacisban történő építkezésre azzal a kikötéssel, hogy a tulajdonosok a házakat felszólításra lebontani kötelesek. Ezt azonban senki nem vállalta.

A kormányhivatalok Budára helyezésével a Helytartótanács 1784-ben elrendelte, hogy a glacisból építési kötelezettség mellett telkeket kell kiosztani, és az itt felépített házakat kivette a katonai igazgatás hatásköréből. A leszűkült glacis határain kívül 224 házhelyet osztottak ki, majd 1819-ben az egészet parcellázták és ez a század végéig a Vérmező kivételével be is épült.

A Vérmező ez időben a várnagy kaszálója, neve Generális-rét, valamint a déli végéből kihalított 12.200 négyszögölnyi terület egy része, melyet gróf Niczky Kristóf országbíró kapott meg, aki az egyetem és a Helytartótanács áthelyezésével kapcsolatban jelentékenyen hozzájárult Buda fejlődéséhez.

1795-ben itt végezték ki Martinovics Ignác szászvári apátot, az első magyarországi köztársasági mozgalom vezetőjét és társait, Szentmarjay Ferencet, Hajnóczy Józsefet, Laczkovics Jánost és Sigray Jakabot, majd egy hónap múlva Őz Pált és Szolartsik Sándort. Ennek az eseménynek az emlékét őrzi a Vérmező név.

1848-ban is itt gyülekeztek a népfelkelőkből, nemzetőrökből hirtelen összeállított csapatok, melyek aztán Pákozdnál gróf Jellasich József horvát bán ellen küzdöttek. A terület egy részét a Horváth-kerttel együtt 1859-ben vette meg a Tanács a későbbi tulajdonosoktól, a nagyobb rész beépült, a Vérmező katonai gyakorlótér lett. 1886-ban Buda várának a töröktől való visszafoglalása 200 éves évfordulója alkalmából itt is nagy népünnepélyt tartottak és hasonlóan 1896-ban a millenniumi ünnepségekkor.

1919-ben az első vörös május elsején az országos megmozdulás fő ünnepségének, gyűléseinek is ez volt egyik színhelye. 1920-ban a Vérmezőn volt a Nemzeti Hadsereg eskütétele. Később katonai gyakorlótér és az arisztokrácia lovaglóhelye számára tartották fenn, s volt olyan időszak, amikor a közönség elől el volt zárva a nagy üres terület. 1926-ban zajlott le a cserkésztalálkozó kormányzói szemléje a Vérmezőn. A nagytábor résztvevőit hat gőzhajó szállította Megyeiről a Lánchíd pesti hídfőjénél lévő hajóállomásra, ahonnan a csapatok a cserkészzenekarok által játszott indulók dallamára vonultak keresztül a hídon a Vérmező irányába.

1944-ben Ottó von Skorzeny SS ejtőernyős alezredes vezetésével a 600 SS ejtőernyős zászlóalj egy része, a vadászkülönítmény egy része, hat Párduc-harckocsi és a Góliáth-század a Vérmezőn állomásozott és innen indult a Vár elfoglalására.

A II. világháború után a Vár és környékének romhalmazát hordták ide. Ezzel egyidejűleg régészeti feltárásokat végeztek s a park helyén a középkori Logod falu alapjait tárták fel, ennek nevét őrzi ma a Logodi utca a Várhegy oldalában. A közel 2 méter vastag romrétegre földet hordtak s ezt követően kezdtek kertépítéshez a Fővárosi Kertészet dolgozói. Rajna György, helytörténeti kutató szerint ebben a törmelékrétegben van jó néhány, a háborúban elpusztult szobor, amiket "sorsa ismeretlen" megjegyzéssel tartunk nyilván.

A közeli környék érdekessége, hogy a mai Alkotás utcai oldalon lévő régi katonai temető melletti kis házban lakott anyjával az 1800-as évek elején Nicolaus Lenau magyar származású osztrák költő, aki később magyar tárgyú német verseivel szerzett hírnevet. Ez a ház és a temető kis kápolnája a Déli-pályaudvar építésekor, 1857-ben tűnt el.

A századforduló környékén az Ördögárkot több szakaszában beboltozták s a környéket feltöltötték. Ezt a munkát 1875. június 6-án egy felhőszakadás megállította s a felgyülemlett víz sok kárt okozott.

Több terv merült fel a Vérmező jövőjét illetően, szóba került falutelep létesítése is. Végül is parkosítás mellett döntöttek és annak megvalósítását a Fővárosi Kertészetre bízták. A kerttervező Hetessy Józsefné volt, a sikeres megvalósítás Katonai Antal művezető érdeme, aki már 1949-ben a területen dolgozott, így lett a Vérmező Budapest egyik legszebb közkertje. Külön nevezetessége volt a nagy évelő-gyűjtemény, ennek szakértője Farkas László volt, aki Évelő dísznövények címmel 1962-ben szakkönyvet is írt.

A Krisztina körút felőli oldalon 1967-ben a Főkert házikert bemutatót létesített, ami a metróépítkezés miatt szűnt meg. 1979-ben a Nemzetközi Gyermekekben ugyancsak Hetessy Józsefné különleges, változatos játszóteret alkotott a Mikó utca felőli oldalon. Mellette épült 1980-ban a Főkert öltözője és szerszámraktára. A játszóteret 1996-ban felújították és bekerítették, tervezője Csorba Vera. A berendezés egyik nevezetessége a szitakötős csobogó.

A park szomszédságában van a Déli-pályaudvar, melyet a Szabadalmazott Osztrák Vasúti Társaság, a későbbi Déli vasút Társaság épített 1859-1961-ben. Az épület a II. világháborúban tönkrement, a MÁV építtette újjá 1946-1949-ben. A jelenlegi, többszörösére bővített modern pályaudvart az 1960-1970-es években építették. 1977-ben a Vérmező szélén, a Déli-pályaudvar alatt nyílt meg a kelet-nyugati metró budai végállomása. Ennek építésekor a Vérmező egy része felvonulási terület volt. Útépités miatt a parkból egy sávot vettek el, amit részben kárpótoltak a Krisztina körút füves-fás közlekedési sávjai.

A közönség kényelmét padok, ivókutak és az Orient Expressz egy étkezőkocsija, mint vendéglő szolgálja. A parkot emlékművek díszítik: Magyar Jakobinusok Emléke (Matzon Frigyes), Hermann Ottó emlékkút (Csikszentmihályi Róbert), Fekvő nő (Nagy István János), Budai Önkéntes Ezred Emlékműve (Szabó Iván), Kun Béla emlékműve (Varga Imre), áthelyezve a szoborparkba. Wass Albert szobrát 2004. június 4-én tervezték elhelyezni, alkotója Andrassy Kurta János. A környéken neves egyének éltek és dolgoztak. A parkot határoló utakon látható emlékek, szobrok: Puskás Tivadar, Díszkút. Térplasztikák: Kékgolyó, Térplasztika. Emléktáblák: Hidas Frigyes, Csontos Gyula, Ferencsik János, Durkó Zsolt, Martinkó András, Brunsvik Teréz, Schöpflin Aladár, Mikó Imre, Kuny Domokos, Feszty Árpád, Szombathy Viktor, Hajnóczy József, Bartók Béláné Pásztory Ditta.

Az 50-60 éve gondosan válogatott növényanyag java része virágkorát éli. Fenyőfélék szép példányai a kaukázusi jegenyefenyő, a szürke atlaszcédrus, az oregoni hamisciprus, a vörösfenyő, a Koszter kékfenyő, a sötétzöld tiszafák és a hangulatos tuják. Lombos fák közül érdemes külön megkeresni a lilalevelű hegyi juhart, a szeldeltlevelű ezüstjuhart, a franciajuhart, a törpe gyeryánt, a júdásfát és a hatalmasra nőtt veresgyűrű somot. Télen hangulatos örökzöldek a magyal és a babérmeggy, valamint a pálmaliliom. Nem mindennapi növény a tulipánfa, a liliumfa és az amuri parafa, de a nagylevelű és szeldeltlevelű eperfa is

ritkaság. Az új telepítés is méltó a válogatott állományhoz: kínai díszkörte, tarkalevelű lepényfa és tornyos csörgőfa fiatal példányai gyarapítják a kert értékét.

2008. július

